

Inštitúcie Európskej únie pôsobiace v oblasti ochrany základných práv

Anotácia: Autor vo svojom príspevku charakterizuje súdne, ako aj mimosúdne orgány Európskej únie, ktoré v súlade s právom EÚ pôsobia v oblasti ochrany základných ľudských práv občanov EÚ tak, aby neboli porušované v aplikačnej činnosti ostatných orgánov a inštitúcií EÚ, ako aj štátnych orgánov členských štátov. Podrobne analyzuje a charakterizuje organizačnú štruktúru a pôsobenie Súdneho dvora EÚ, Európskeho ombudsmana, Európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov, ako aj Agentúry EÚ pre základné práva.

Kľúčové slová: ochrana ľudských práv, súdne orgány EÚ, mimosúdne orgány EÚ, Súdny dvor EÚ, Európsky ombudsman, Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov, Agentúra EÚ pre základné práva.

Európska únia (ďalej aj „EÚ“) vytvorená podpísaním Maastrichtskej zmluvy (Zmluvy o Európskej únii) dňa 7. februára 1992 zástupcami dvanástich zakladajúcich štátov (Belgicka, Dánska, Nemecko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Írsko, Taliansko, Luxembursko, Holandsko, Portugalsko a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska) v čl. 2 Lisabonskej zmluvy zakotvila katalóg základných hodnôt EÚ, medzi ktorými významné miesto patrí základným ľudským právam, pričom úctu k základným právam a ich dodržiavaniu vo svojej činnosti sú povinné zachovávať nie len všetky orgány, inštitúcie a agentúry EÚ, ale aj všetky členské štáty EÚ. Ochranu základných ľudských práv a slobôd v Európskej únii poskytujú jednak **súdne orgány EÚ**, ktorými sú: **Súdny dvor EÚ**, ktorého organizačnú štruktúru tvorí **Súdny dvor a Všeobecný súd**, ako aj mimosúdne orgány EÚ, ktorými sú: **Európsky ombudsman** a **Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov**. V oblasti ochrany základných práv pôsobí okrem uvedených orgánov aj **Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA)**.

Súdny dvor EÚ (pôvodný názov Súdny dvor Európskych spoločenstiev (skrátene sa tiež zvykne nazývať Európsky súdny dvor) je súdnym orgánom EÚ a jeho hlavným poslaním je v spolupráci s vnútroštátnymi súdmi členských štátov dohliadať na správnu aplikáciu a jednotný výklad práva Únie tak, aby v tak činnosti orgánov, inštitúcií a agentúr EÚ, ako aj v činnosti orgánov verejnej moci členských štátov nedochádzalo k porušovaniu základných ľudských práv a slobôd.

Európsky súdny dvor má svoj historický pôvod v systéme orgánov Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ. Vznikol ako súdny orgán tohto spoločenstva spolu s ďalšími orgánmi Spoločenstva v roku 1952. V súčasnosti je spoločným súdnym orgánom tak pre EÚ, ako aj pre Európske spoločenstvo pre jadrovú energiu (Euratom) s tým, že jeho právomoci, pokiaľ ide o Euratom sú rovnaké, ako jeho právomoci vo vzťahu k EÚ. Svoj právny základ má v Lisabonskej zmluve, v článkoch 13 ods. 1 a 19 ods. 1 až 3.¹ Právnym základom organizačnej štruktúry Súdneho dvora EÚ (ďalej len „SD EÚ“) sú zakladajúce zmluvy, konkrétne Zmluva o EÚ (Maastrichtska zmluva), Zmluva o fungovaní EÚ (ZFEÚ) a Zmluva o Európskom spoločenstve pre atómovú energiu (ZESAE), ako aj Štatút Súdneho dvora pripojený ku všetkým trom uvedeným zmluvám. Podrobnosti o organizácii a fungovaní Súdneho dvora EÚ sú uvedené v Rokovacom poriadku Súdneho dvora EÚ.² V rámci svojej činnosti Súdny dvor EÚ pri zabezpečovaní jednotného výkladu a dodržiavaní práva EÚ preskúmava z pohľadu dodržiavania základných ľudských práv zákonnosť aktov orgánov, inštitúcií a agentúr EÚ, dohliada tiež na to, aby si členské štáty EÚ plnili povinnosti, ktoré im vyplývajú zo zmlúv, ako aj z výkladu práva EÚ, ktorý podáva Súdny dvor EÚ na základe

¹ Konsolidované znenie Lisabonskej zmluvy (Zmluvy o EÚ a Zmluvy o fungovaní EÚ), čl. 13 a 19.

² SIMAN, M. a M. SLAŠŤAN, 2012. Súdny systém EÚ, 3. revidované vydanie, Bratislava: Euroiuris, s. 77.

návrhov vnútroštátnych súdov a ktorý je pre členské štáty záväzný.³ Európsky súdny dvor sídli v Luxemburgu a jeho organizačnú štruktúru tvoria v súčasnosti už len dva súdne orgány, a to: **Súdny dvor – Tribunal**, zriadený v roku 1952 a **Všeobecný súd – Cour Général**, predtým označovaný ako Súd prvého stupňa, ktorý bol zriadený v roku 1988.⁴

Pokiaľ ide o **Súdny dvor - Tribunal**, podľa ustanovení 258 až 273 ZFEÚ, jeho hlavnou úlohou je najmä garantovať, aby sa právne predpisy EÚ vykládali a uplatňovali rovnakým spôsobom vo všetkých krajinách EÚ, teda aby právo EÚ platilo rovnako pre všetkých. Stará sa tiež o to, aby súdy členských štátov nevydávali rozdielne rozhodnutia týkajúce sa tej istej veci. Súdny dvor taktiež zabezpečuje, aby členské štáty a inštitúcie EÚ konali v súlade s právnym poriadkom EÚ. Napokon, Súdny dvor má tiež právomoc riešiť právne spory medzi členskými štátmi EÚ, inštitúciami EÚ, podnikmi, ako aj jednotlivcami.⁵ Do právomoci Súdneho dvora tiež spadá konzultačná činnosť. Ide o tradičnú funkciu, ktorá je vlastná pre medzinárodné súdy pôsobiace v medzinárodných organizáciách. V prípade Súdneho dvora ide o špeciálnu úlohu na ústavnej úrovni, pričom jeho konzultačná činnosť zahŕňa tiež konanie o prejudiciálnej otázke, ako aj konanie o vydaní rozsudku.⁶

Druhým súdnym orgánom organizačnej štruktúry Súdneho dvora EÚ je **Všeobecný súd – Cour Général**. Bol vytvorený rozhodnutím Rady ES o zriadení Súdu prvého stupňa Európskych spoločenstiev dňa 26. októbra 1988 z dôvodu, aby pomohol Súdnu dvoru zvládnuť veľký nápor prípadov a tiež aby poskytol občanom spoločenstiev účinnejšiu právnu ochranu. Do uvedeného dátumu sa tento súd nazýval **Súd prvého stupňa**. V súčasnosti Všeobecný súd rozhoduje v prípadoch žalôb podávaných fyzickými a právnickými osobami, ako aj vo veciach žalôb týkajúcich sa hospodárskej súťaže. Podľa článku 19 ods. 2 ZEÚ Všeobecný súd tvoria sudcovia, najmenej jeden za každý členský štát, pričom presný počet sudcov je určený Štatútom Súdneho dvora. Zástupcom za Slovenskú republiku je vo Všeobecnom súde od 1. septembra 2016 opätovne do tejto funkcie zvolený JUDr. Juraj Schwarcz. Podľa článku 254 ods. 1 Štatútu Súdneho dvora, Súdny dvor môže rozhodnúť, aby Všeobecnému súdu pomáhali generálni advokáti. Generálni advokáti sú vyberaní na základe ustanovení Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu. Sudca, ktorý vo Všeobecnom súde pôsobí ako generálny advokát, nemôže byť súčasne členom komory, teda nemôže sa zúčastniť rozhodovania v tej istej veci.⁷ Všeobecný súd v rámci svojich právomoci rozhoduje o žalobách podaných fyzickými alebo právnickými osobami, o žalobách podaných členskými štátmi proti Komisii EÚ, o žalobách podaných členskými štátmi proti aktom Rady o štátnej pomoci, ako aj o aktoch ktorými Rada vykonáva svoju výkonnú právomoc, ďalej o žalobách smerujúcich k náhrade škody spôsobenej orgánmi alebo inštitúciami EÚ alebo ich zamestnancami, o žalobách založených na zmluvách uzatváraných EÚ, ktoré výslovne stanovujú právomoc Všeobecného súdu, o žalobách v oblasti ochranných známok EÚ a napokon o žalobách proti rozhodnutiu Úradu EÚ pre odrody rastlín, ako aj proti rozhodnutiam Európskej chemickej agentúry. Proti rozhodnutiam Všeobecného súdu o vyššie

---

³ Konsolidované znenie Lisabonskej zmluvy (Zmluvy o EÚ a Zmluvy o fungovaní EÚ), čl. 19 ods. 3.

⁴ *Poznámka autora*: Do 1. septembra 2016 v zmysle čl. 19 Lisabonskej zmluvy bol tretím súdnym orgánom EÚ aj Súd pre verejnú službu, zriadený rozhodnutím Rady č. 2004/752/ES zo dňa 2. novembra 2004, tento bol však dňa 1. septembra 2016 zrušený a jeho právomoci na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 2016/1192 zo dňa 6. júla 2016 s účinnosťou od 1. septembra 2016 prešli do vecnej pôsobnosti Všeobecného súdu.

⁵ http://europa.eu/institutions/inst/parlament/index_sk.htm.

⁶ SVOBODA, P., 2010. Úvod do Európskeho práva. 3. vydanie. Praha: C. H. Beck, s. 135.

⁷ Čl. 3 Rokovacieho poriadku Všeobecného súdu EÚ z 31. 7. 2018.

uvedených žalobách je možné podať v lehote dvoch mesiacov odvolanie na Súdny dvor, ktoré však musí byť obmedzené len na právne otázky.⁸

Ako je už uvedené vyššie, mimosúdnyimi inštitúciami EÚ na ochranu základných ľudských práv sú **Európsky ombudsman, Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov a Agentúra Európskej únie pre základné práva.**

Významným mimosúdnyim subjektom ochrany základných ľudských práv a slobôd v priestore Európskej únie je **verejný ochranca práv EÚ – Európsky ombudsman**. Právne postavenie európskeho ombudsmana v inštitucionálnom systéme EÚ, jeho pôsobnosť a právomoci upravujú tak primárne, ako aj sekundárne pramene práva EÚ. Inštitút európskeho ombudsmana bol pôvodne zakotvený už v článku 138e Zmluvy o založení Európskej únie – Maastrichtskej zmluve. Po prijatí Lisabonskej zmluvy v roku 2009, ktorou bola novelizovaná Maastrichtská zmluva, je inštitút európskeho ombudsmana, jeho postavenie, pôsobnosť a právomoc zakotvená v článku 228 v odstavcoch 1 až 4 Zmluvy o fungovaní EÚ (bývalý článok 195 ZES). Na európskeho ombudsmana tiež odkazuje článok 20 ods. 2 písm. d ZFEÚ, ktorá je súčasťou Lisabonskej zmluvy, ktorý ustanovuje občianstvo EÚ a vyratúva práva občanov EÚ, medzi ktoré tiež patrí aj právo občanov EÚ obracať sa so svojimi sťažnosťami a žiadosťami na európskeho ombudsmana (čl. 20 ods. 2 písm. d). Rovnako je toto právo občanov EÚ zakotvené aj v článku 24 ZFEÚ. Pôsobenie a právomoc európskeho ombudsmana je zakotvená v článku 228 ZFEÚ, konkrétne právomoc európskeho ombudsmana prijímať sťažnosti a vykonávať vyšetrovanie, ako aj jeho povinnosť podávať Európskemu parlamentu správy o svojej činnosti. Významným primárnym prameňom práva EÚ, ktorý taktiež upravuje inštitút európskeho ombudsmana, je Charta základných práv EÚ, konkrétne článok 43 Charty. Tento článok doslova oprávňuje občanov EÚ podávať sťažnosti európskemu ombudsmanovi. Uvedený článok konkrétne uvádza: „*Každý občan Únie, ako aj každá fyzická osoba, ktorá má bydlisko, alebo každá právnická osoba, ktorá má sídlo v členskom štáte, má právo oznámiť európskemu ombudsmanovi prípady nesprávneho úradného postupu inštitúcií, orgánov, úradov a agentúr Únie, s výnimkou Súdneho dvora Európskej únie v rámci výkonu jeho súdnych právomocí.*“⁹

Pokiaľ ide o sekundárne pramene práva EÚ zakotvujúce postavenie a pôsobnosť európskeho ombudsmana, patrí k nim Rokovací poriadok Európskeho parlamentu, konkrétne hlava X nazvaná „Ombudsman“ a jeho články 231 - 233. Konkrétne článok 232 Rokovacieho poriadku (Činnosť ombudsmana) upravuje povinnosť európskeho ombudsmana predkladať Európskemu parlamentu správy o výsledkoch vyšetrovania prípadov porušovania práv orgánmi, inštitúciami a agentúrami EÚ, ako aj výročné správy (ods. 1. „*Príslušný výbor preskúma prípady nesprávneho úradného postupu, o ktorých ho informoval ombudsman podľa článku 3 ods. 6 a 7 rozhodnutia 94/262/ESUO, ES, Euratom a potom môže rozhodnúť o vypracovaní správy podľa článku 54 tohto rokovacieho poriadku*“). Významným sekundárnym prameňom práva EÚ upravujúcim pôsobnosť európskeho ombudsmana je aj Štatút európskeho ombudsmana, ktorý Európsky parlament prijal v roku 1994. Štatút európskeho ombudsmana jednak vymedzuje okruh činností európskeho ombudsmana, zakotvuje podmienky pre výkon jeho funkcie, ako aj jeho práva a povinnosti. Medzi práva európskeho ombudsmana podľa Štatútu patrí tiež právo prijímať vykonávacie predpisy, ktoré podrobnejšie upravujú fungovanie inštitútu európskeho ombudsmana, aby sa tak stali pre občanov EÚ prístupnejšími a zrozumiteľnejšími.

Európskeho ombudsmana volí Európsky parlament na návrh členských štátov EÚ na obnoviteľné obdobie piatich rokov, pričom časová pôsobnosť európskeho ombudsmana sa zhoduje s funkčnou pôsobnosťou Európskeho parlamentu. V článku 6 ods. 2 Štatútu

⁸ NESVADBA, A. a M. RAPČANOVÁ, 2012. Právo Európskej únie, I. vydanie, s. 154.

⁹ Charta základných práv EÚ, čl.43, 2000.

európskeho ombudsmana sú konkretizované požiadavky pre výber kandidáta na funkciu európskeho ombudsmana. Podľa spomínaného článku, kandidáta na funkciu európskeho ombudsmana navrhujú členské štáty spomedzi osôb, ktoré musia byť občanmi EÚ, majú úplnú právnu subjektivitu, resp. neobmedzené občianske a politické práva a poskytujú plné záruky svojej nezávislosti, ako aj spĺňajú podmienky pre zastávanie najvyšších súdnych funkcií vo svojich domovských štátoch. Musia mať tiež bohaté skúsenosti z právnej praxe, ako aj spôsobilosť vykonávať funkciu verejného ochrancu práv.¹⁰

Vychádzajúc z uvedených ustanovení primárneho a sekundárneho práva EÚ, európsky ombudsman je v rámci svojej vecnej pôsobnosti oprávnený prijímať sťažnosti týkajúce sa prípadov nesprávneho úradného postupu orgánov, inštitúcií a agentúr EÚ, ktoré vznikajú z dôvodu, že tieto orgány, inštitúcie a agentúry nekonajú v súlade s právom EÚ, to znamená, používajú nesprávny úradný postup, nerešpektujú princípy úradných postupov alebo vo svojej činnosti porušujú ľudské práva. Ako príklady takéhoto nesprávneho postupu možno uviesť nespravodlivosť, diskrimináciu, zneužívanie právomoci, nedostatočné informovanie alebo neposkytovanie informácií, neodôvodnené prietahy, resp. iné nesprávne postupy.¹¹ Na druhej strane, pokiaľ ide o vecnú pôsobnosť európskeho ombudsmana, do jeho vecnej pôsobnosti nepatrí prešetrovanie sťažností, ktoré patria do vecnej pôsobnosti národného ombudsmana, resp. patria pod národnú, či regionálnu správu. Tým sú mienené napríklad nesprávne postupy ministerstiev, orgánov územnej samosprávy členských štátov EÚ a pod.

Pokiaľ ide o osobnú pôsobnosť, európsky ombudsman sa zaoberá prešetrovaním sťažností fyzických a právnických osôb majúcich bydlisko alebo pôsobisko v niektorom členskom štáte EÚ, ktoré smerujú proti nesprávnemu úradnému postupu jednotlivých orgánov, inštitúcií alebo agentúr EÚ. Vyšetrovacia osobná pôsobnosť európskeho ombudsmana sa však netýka konania a rozhodovacej právomoci Súdneho dvora EÚ. Je potrebné tiež uviesť, že európsky ombudsman nekoná ani o sťažnostiach, o ktorých už koná Súdny dvor EÚ. Okrem sťažností podávaných fyzickými a právnickými osobami, európsky ombudsman koná aj z vlastného podnetu, ako aj na základe sťažností podaných členmi Európskeho parlamentu. Európskemu ombudsmanovi pomáha prešetrovať sťažnosti 38 členný tím, ktorý tvoria z väčšej časti kvalifikovaní právnici.

Spolupráca európskeho ombudsmana s Európskou sieťou ombudsmanov

Ako je uvedené vyššie, do vecnej pôsobnosti európskeho ombudsmana patrí vyšetrovať sťažnosti fyzických a právnických osôb majúcich bydlisko alebo pôsobisko v niektorom členskom štáte EÚ, týkajúcich sa nesprávneho úradného postupu orgánov, inštitúcií a agentúr EÚ. Občania a taktiež aj právnické osoby sa však niekedy domnievajú, že európsky ombudsman je odvolacou inštitúciou, u ktorého môžu hľadať pomoc, pokiaľ sa nedovolajú ochrany svojich práv u svojich národných orgánov alebo národného ombudsmana. Tak tomu však nie je. Európsky ombudsman nie je vecne príslušný riešiť porušovanie ľudských práv, ku ktorým došlo v rámci nesprávneho úradného postupu orgánov verejnej moci niektorého členského štátu. Napriek tomu sa však stáva, že občania sa aj v takýchto prípadoch obracajú na európskeho ombudsmana a žiadajú ho o pomoc. Jediné, čo môže európsky ombudsman v takýchto prípadoch urobiť je, že odkáže sťažovateľov na príslušný vnútroštátny orgán alebo ich sťažnosť postúpi Európskej sieti ombudsmanov. Je to jeden zo spôsobov, ako predsa len európsky ombudsman môže aspoň takto pomôcť

¹⁰ Rozhodnutie EP 94/262, OJ 1994, L 113, (Štatút európskeho ombudsmana), čl. 6 ods. 2

¹¹ NESVADBA, A. a RAPČANOVÁ, M., 2012. Právo Európskej únie, I. vydanie, s. 68.

občanom a právnických osobám, ktorých ľudské práva boli porušené. V podstate ide o jednu z foriem spolupráce medzi európskym ombudsmanom a Európskou sieťou ombudsmanov.¹²

Európska sieť ombudsmanov bola založená v roku 1996, neustále sa rozvíja a rozširuje. V súčasnosti, Európsku sieť ombudsmanov tvorí celkovo 95 úradov národných a regionálnych ombudsmanov z 36 krajín Európy okrem ombudsmanov členských štátov EÚ ju tvoria tiež ombudsmani kandidátskych krajín EÚ, ako aj ombudsmani Európskeho hospodárskeho priestoru vrátane Nórska a Islandu. Jej členkou je taktiež aj súčasná európska ombudsmanka - Emily O' Reillyová, ako aj Výbor pre petície. Každý národný a regionálny ombudsman, resp. podobný orgán v sieti, menuje styčného úradníka ako kontaktnú osobu pre komunikáciu s ostatnými členmi siete. V súčasnosti Európska sieť ombudsmanov pôsobí ako účinný nástroj spolupráce medzi národnými ombudsmanmi členských krajín EÚ a európskou ombudsmankou pri riešení prípadov porušovania práv fyzických a právnických osôb nesprávnymi úradnými postupmi úradov. Táto spolupráca má pre európsku ombudsmanku veľký význam, nakoľko jej umožňuje rýchlo a účinne reagovať na sťažnosti porušovania práv, ktoré nepatria do jej vecnej pôsobnosti. Európska sieť ombudsmanov plní tiež aj významnú osvetovú a vzdelávaciu činnosť spočívajúcu vo výmene skúseností odovzdávaných na spoločných stretnutiach, prednáškach, sympóziách a konferenciách, tiež pravidelným vydávaním letákov, bulletinov a brožúr, ale tiež aj výmenou skúseností na diskusných internetových fórach v rámci internetovej služby poskytovanej sieťou. K rozvoju siete vo významnej miere tiež prispievajú návštevy európskej ombudsmanky organizované ombudsmanmi v členských štátoch EÚ, ako aj v kandidátskych a prístupových krajinách.

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov

Vychádzajúc z článku 55 nariadenia č. 2018/1725 (ďalej len „Nariadenie“) Európsky dozorný úradník (ďalej aj „EDPS“) je nezávislým orgánom a svoju činnosť vykonáva nezávisle od všetkých inštitúcií EÚ, ako aj členských štátov EÚ. Pri plnení svojich úloh je povinný zdržať sa akéhokolvek konania nezlučiteľného s jeho funkciou počas svojho funkčného obdobia a taktiež nemôže vykonávať ani žiadne iné platené alebo neplatené zamestnanie. Európsky dozorný úradník vykonáva dohľad nad spracovávaním osobných údajov inštitúciami EÚ, ako aj dohľad nad dodržiavaním ochrany osobných údajov, ktoré zhromažďujú a s ktorými disponujú inštitúcie EÚ. Pokiaľ však ide o ochranu osobných údajov na úrovni členských štátov EÚ, v tejto oblasti nemá žiadne kontrolné právomoci.¹³ V legislatívnej oblasti podáva návrhy Európskej komisii, Európskemu parlamentu a Rade EÚ na úpravu právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany osobných údajov. Taktiež inštitúcie EÚ upozorňuje na problémy a nedostatky, ktoré zistí v rámci svojho dozoru. Okrem uvedeného tiež spolupracuje aj s inými orgánmi na ochranu osobných údajov, ako je napríklad Európsky výbor pre ochranu údajov v rámci zabezpečovania jednotného postupu pri ochrane osobných údajov.^{14 15}

¹² Dostupné online na: <https://www.ombudsman.europa.eu/sk/atyourservice/enoinroduction.faces> [cit. 2020-06-17].

¹³ FUNTA, R., L. GOLOVKO, F. JURIŠ, 2016. Európa a európske právo, s.141.

¹⁴ Dostupné online na: <https://wy.sk/blog/co-je-gdpr/> [cit. 2019-07-31].

¹⁵ *Poznámka autora:* Európsky výbor pre ochranu osobných údajov (EDPB - European Data Protection Board) je nezávislý orgán Európskej únie s právnou subjektivitou, ktorý prispieva ku konzistentnému uplatňovaniu pravidiel ochrany údajov v celej Európskej únii a podporuje spoluprácu medzi orgánmi pre ochranu osobných údajov EÚ. Vznikol na základe čl. 68 General Data Protection Regulation - GDPR (Všeobecného nariadenia EÚ o ochrane osobných údajov). GDPR je na Slovensku prenesený do Zákona č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov platného od 25. 5. 2018. EDPB je nástupcom Pracovnej skupiny pre ochranu údajov zriadennej podľa článku 29, známej pod skratkou WP29. Zastupuje ho jeho predseda a pozostáva z vedúceho predstaviteľa

Podľa článku 57 Nariadenia, EDPS v rámci svojho funkčného pôsobenia, buď z vlastného podnetu alebo na základe sťažností, monitoruje aplikáciu právnych aktov EÚ vo vzťahu k používaniu osobných údajov fyzických osôb inštitúciami EÚ a o výsledku v primeranej lehote informuje dotknuté osoby. Jeho dôležitou povinnosťou tiež je, že najmä prostredníctvom tzv. zodpovedných osôb orgánov, inštitúcií a agentúr EÚ zabezpečuje správnu aplikáciu uplatňovania právnych aktov EÚ týkajúcich sa ochrany osobných údajov fyzických osôb, s výnimkou rozhodovacej právomoci Súdneho dvora EÚ. K úlohám Európskeho dozorného úradníka tiež patrí poskytovať rady všetkým inštitúciám EÚ, a to buď z vlastného podnetu alebo v rámci konzultácií s úradníkmi pre ochranu osobných údajov orgánov, inštitúcií a agentúr EÚ, najmä predtým, ako tieto inštitúcie vypracujú vlastné pravidlá týkajúce sa spracovávaní osobných údajov fyzických osôb.

Pokiaľ ide o právomoci Európskeho dozorného úradníka, na základe článku 58 Nariadenia, Európsky dozorný úradník pri svojej činnosti využíva viaceré právomoci, ktoré vyplývajú z jeho funkcie, predovšetkým poskytuje rady dotknutým fyzickým osobám pri uplatňovaní ich práv, postupuje danú vec prevádzkovateľovi, t. j. inštitúcií EÚ v činnosti ktorej malo dôjsť k porušeniu ustanovení aktov EÚ upravujúcich spracovávanie osobných údajov, prípadne vypracuje návrh smerujúci k náprave tohto porušenia, ako aj k zlepšeniu ochrany osobných údajov. V tejto súvislosti môže varovať alebo napomenúť prevádzkovateľa a môže tiež nariadiť prevádzkovateľovi, aby vyhovel žiadosti o uplatnenie práv dotknutej osoby, pokiaľ ide o ochranu jej osobných údajov. V prípade ak boli osobné údaje spracované v rozpore s ustanoveniami aktov EÚ upravujúcimi spracovanie osobných údajov, môže nariadiť opravu, zablokovanie, výmaz alebo zničenie takto spracovaných údajov. Dokonca môže na spracovávanie osobných údajov danej inštitúcii EÚ uvaliť dočasný alebo aj trvalý zákaz. Ak je to nevyhnutné, vzhľadom na závažnosť porušenia ustanovení aktov EÚ o spracovávaní osobných údajov, môže danú vec postúpiť Európskemu parlamentu, Rade EÚ, Európskej komisii alebo Súdnemu dvoru EÚ.

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov pri svojej činnosti má ďalej právomoc získavať od danej inštitúcie EÚ prístup ku všetkým údajom a informáciám, ktoré sú nevyhnutné pre vyšetrovanie predmetnej veci. V rámci prešetrovania sťažnosti alebo aj z vlastného podnetu, má právo vstupu do všetkých objektov, v ktorých daná inštitúcia EÚ vykonáva svoju činnosť, najmä ak existujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že činnosť súvisiaca so spracovávaním osobných údajov sa v týchto priestoroch vykonáva.

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov, podľa článku 60 Nariadenia, podáva každoročne o svojej celoročnej činnosti výročnú právu Európskemu parlamentu, Rade EÚ, ako aj Európskej komisii a súčasne ju zverejňuje v Úradnom vestníku EÚ. Okrem uvedených orgánov, správu o svojej činnosti dáva k dispozícii aj ďalším inštitúciám EÚ, a to najmä z dôvodu, aby tieto mohli k správe predložiť prípadné pripomienky s cieľom ich prípadného prejednaní na pôde Európskeho parlamentu, a to spolu s vyjadrením Európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov k jednotlivým pripomienkam.

---

dozorného orgánu každého členského štátu a európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov alebo ich zástupcov. EDPB poskytuje všeobecné usmernenia vrátane usmernení, odporúčaní a postupov na objasnenie GDPR poskytuje poradenstvo Európskej komisii v akejkoľvek veci týkajúcej sa ochrany osobných údajov a navrhovaných právnych predpisov v Európskej únii, prijíma zistenia o konzistentnosti v cezhraničných prípadoch týkajúcich sa ochrany údajov, ako aj podporuje spoluprácu a účinnú výmenu informácií a najlepších postupov medzi vnútroštátnymi dozornými orgánmi na ochranu osobných údajov. EDPB vypracúva výročnú správu o svojich činnostiach, ktorá sa uverejňuje v Úradnom vestníku EÚ a ktorú zasiela Európskemu parlamentu, Rade a Komisii.¹⁵

Spolupráca Európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov s Európskym výborom pre ochranu údajov

Významným aspektom činnosti Európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov je jeho spolupráca s Európskym výborom pre ochranu údajov (ďalej len „výbor“), ktorý je orgánom EÚ a ktorý má svoju právnu subjektivitu. Výbor v jednaní s Európskym dozorným úradníkom, ako aj s ďalšími inštitúciami EÚ, zastupuje jeho predseda. Pokiaľ ide o zloženie výboru, okrem predsedu ho tvoria dozorné orgány pre ochranu údajov jednotlivých členských štátov EÚ. Pokiaľ členský štát EÚ má viacero dozorných orgánov pre ochranu osobných údajov, vo výbore zastupuje daný členský štát len jeden dozorný orgán určený členským štátom EÚ.¹⁶ Členom výboru je rovnako tiež aj Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov alebo jeho zástupca. Zasadnutí výboru má právo zúčastňovať sa aj zástupca Európskej komisie, avšak bez hlasovacieho práva. Predseda výboru pravidelne informuje Európsku komisiu o činnosti výboru.¹⁷

Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA)

Ďalším subjektom EÚ v oblasti ochrany základných práv je aj Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA) (ďalej len „agentúra“), ktorá bola založená vo Viedni, dňa 1. marca 2007, aby popri Európskom dozornom úradníkovi pre ochranu údajov, ako aj ďalších subjektoch EÚ spolupôsobila a pomáhala účinnejšie zabezpečovať ochranu základných ľudských práv v celej Európskej únii. Jej činnosť nadväzuje na činnosť Európskeho strediska pre monitorovanie rasizmu a xenofóbie. Úlohou agentúry je pri tvorbe a uplatňovaní práva EÚ poskytovať príslušným orgánom, inštitúciám a agentúram EÚ, ako aj členským štátom EÚ informácie a potrebnú odbornú pomoc v oblasti ochrany základných práv a slobôd, najmä pokiaľ ide o otázky rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu, ochranu práv menšín, rodovú rovnosť, ochranu údajov, ochranu práv obetí trestných činov, ako aj ochranu práv detí. Za týmto účelom agentúra zhromažďuje informácie o vývoji situácie v oblasti ochrany základných práv, analyzuje ich a skúma príklady osvedčených postupov pri riešení uvedených otázok. Agentúra každoročne predkladá výročnú správu o základných právach, ktoré patria do oblasti jej činnosti. Cieľom činnosti agentúry je prijímať opatrenia na zlepšenie právneho vedomia širokej verejnosti o základných právach, ako aj o možnostiach a mechanizmoch ich presadzovania bez toho, aby sa zaoberala jednotlivými sťažnosťami.

Organizačnú štruktúru agentúry tvoria štyri orgány, a to: riaditeľ, správna rada, výkonná rada a vedecký výbor. Riaditeľ agentúry je zodpovedný za každodenný chod agentúry, ako aj za prípravu a vykonávanie ročného programu. Správna rada zodpovedá za zabezpečovanie efektívneho fungovania agentúry, zostavovanie návrhu rozpočtu a pracovných programov, ako aj za dohľad nad následnou implementáciou. Výkonná rada poskytuje pomoc správnej rade a vedecký výbor je zodpovedný za zabezpečenie vysokej úrovne vedeckej činnosti agentúry.¹⁸

Agentúra prostredníctvom svojich orgánov pri zabezpečovaní ochrany základných práv úzko spolupracuje s členskými štátmi EÚ, ktoré pre tento účel vymenovali národných styčných úradníkov ako hlavné osoby pre spoluprácu s agentúrou. Agentúra v rámci svojej činnosti úzko spolupracuje aj s rôznymi mimovládnyimi organizáciami pôsobiacimi v oblasti ochrany základných práv, ako aj so zástupcami odborov, zamestnaneckých zväzov, cirkví, univerzít, ako aj s ďalšími expertmi európskych a medzinárodných orgánov a organizácií prostredníctvom „Fóra pre základné práva“. Agentúra je, popri Európskom dozornom

¹⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 2016/679, čl. 21, čl. 51.

¹⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 2016/679, čl. 24 ods. 68.

¹⁸ Dostupné online na: <https://archiv.vlada.gov.sk/ludskeprava/index6241> [cit. 2019-01-18].

úradníkovi pre ochranu údajov, ďalším subjektom systému orgánov, inštitúcií a agentúr EÚ zabezpečujúcich ochranu základných práv a slobôd v Európskej únii.¹⁹

V rámci ochrany základných práv, agentúra plní úlohy v nasledovných oblastiach:

1. diskriminácia na základe pohlavia, rasového alebo etnického pôvodu, náboženského presvedčenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie, diskriminácia príslušníkov menšín, ako aj každá kombinácia týchto motívov (viacnásobná diskriminácia);
2. odškodnenie obetí násillia a trestných činov;
3. práva dieťaťa a vrátane ochrany práv detí;
4. azyl, prisťahovalctvo a integrácia prisťahovalcov;
5. víza a kontrola hraníc;
6. účasť občanov EÚ na jej demokratickom fungovaní;
7. informačná spoločnosť, najmä rešpektovanie súkromného života a ochrana osobných údajov;
8. prístup k efektívnemu a nezávislému súdnictvu.²⁰

Aby mohla agentúra riadne plniť svoje úlohy, Rada EÚ prijíma každých päť rokov viacročný rámec, v ktorom určuje tematické oblasti činnosti agentúry v súlade s nariadením Rady (ES) č. 168/2007 zo dňa 15. februára 2007 o zriadení Agentúry EÚ pre základné práva.²¹ Realizácia jednotlivých viacročných rámcov by sa mala uskutočňovať výlučne v rámci rozsahu pôsobnosti práva EÚ. Každý viacročný rámec musí byť navyše v súlade s prioritami EÚ a mali v ňom byť zohľadnené základné postoje vyplývajúce z uznesení Európskeho parlamentu, ako aj zo záverov Rady EÚ v oblasti základných práv. Agentúra tiež môže v súlade s článkom 5 ods. 3 vyššie uvedeného nariadenia Rady (ES) č. 168/2007 na základe žiadosti Európskeho parlamentu, Rady EÚ alebo Európskej komisie vykonávať činnosť mimo tematických oblastí uvedených vo viacročnom rámci, pokiaľ to umožňujú jej finančné a ľudské zdroje.²²

Literatúra

- FUNTA, R., L. GOLOVKO, F. JURIS, 2016. *Európa a európske právo*. 1. vyd. Bratislava: IRIS, 509 s. ISBN 978-80-89-726-76-9.
- NESVADBA, A. a M. RAPČANOVÁ, 2012. *Právo Európskej únie*. I. vydanie, Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 232 s. ISBN 978-80-80-8054-4.
- SIMAN, M. a M. SLAŠŤAN, 2012. *Súdny systém EÚ*. 3. revidované vydanie, Bratislava: Euroiuris, 786 s. ISBN 978-80-8940-07-4.
- SVOBODA, P., 2010. *Úvod do Európskeho práva*. 3. vydanie. Praha: C. H. Beck, 328 s. ISBN 978-80-74003-13-4.

Právne pramene EÚ:

Konsolidované znenie Lisabonskej zmluvy (Zmluvy o EÚ a Zmluvy o fungovaní EÚ).

¹⁹ Dostupné online na: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/fra_sk#štruktúra [cit. 2019-09-23]

²⁰ Dostupné online na: <https://archiv.vlada.gov.sk/ludskeprava/index6241> [cit. 2019-11-28]

²¹ *Poznámka autora*: Prvý viacročný rámec bol stanovený rozhodnutím Rady č. 2008/203/ES dňa 28. februára 2008 na roky 2007 až 2013, druhý viacročný rámec bol stanovený rozhodnutím Rady č. 252/2013/EÚ z 11. marca 2013 na roky 2013 až 2017, v poradí tretí a zatiaľ posledný viacročný rámec bol stanovený rozhodnutím Rady (EÚ) č. 2017/2269 zo dňa 7. decembra 2017 na roky 2018 až 2022.

²² Čl. 5 ods. 3 Nariadenia Rady (ES) č. 168/2007 zo dňa 15. februára 2007 o zriadení Agentúry EÚ pre základné práva

Amsterdamská zmluva, čl. F.

Charta základných práv EÚ

Rokovací poriadok Všeobecného súdu EÚ z 31. 7. 2018

Rozhodnutie EP 94/262, OJ 1994, L 113, (Štatút európskeho ombudsmana),

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 2016/679.

Nariadenie Rady (ES) č. 168/2007 zo dňa 15. 2. 2007 o zriadení Agentúry EÚ pre ochranu základných práv

Internetové zdroje:

http://europa.eu/institutions/inst/parlament/index_sk.htm

<https://www.ombudsman.europa.eu/sk/atyourservice/enoinroduction.faces>

<https://wy.sk/blog/co-je-gdpr/>

<https://archiv.vlada.gov.sk/ludskeprava/index6241>

Keywords: protection of human rights, the judicial authorities of the EU, non-judicial authorities of the EU, European Court of Justice, European ombudsman, European Supervisor for Data Protection, the EU Agency for Fundamental Rights.

Summary

In his contribution, the author characterizes the judicial and extrajudicial bodies of the European Union, which, in accordance with EU law, are active in the field of protection of the fundamental human rights of EU citizens, so that they are not violated. It analyzes and characterizes in detail the organizational structure and functioning of the EU Court of Justice, the EU Ombudsman, the European Data Protection Supervisor and the EU Fundamental Rights Agency.

*doc. JUDr. Antonín Nesvadba, PhD.
Katedra verejnoprávnych vied
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Sklabinská č. 1
835 17 Bratislava
e-mail: antonin.nesvadba@minv.sk*

Recenzent: plk. doc. JUDr. Klaudia Marczyová, PhD.